

CROATICA CHRISTIANA PERIODICA

ČASOPIS INSTITUTA ZA CRKVENU POVIJEST
KATOLIČKOG BOGOSLOVNOG FAKULTETA U ZAGREBU

God. XIII

Zagreb 1989

Broj 23

rasprave i prilozi

Pregledni rad

UDK: 949.711 + 949.713 + 949.715 »1389«

ULOGA BOSANSKOG KRALJA TVRTKA I. U ZBIVANJIMA PRIJE, U VRIJEME I NAKON KOSOVSKE BITKE 1389. GODINE

Milko BRKOVIĆ, Zadar

Jedna od većih i važnijih bitaka između Turaka i Srba koja je prethodila Kosovskoj bitki 1389. (15. VI) bila je Marička bitka godine 1371. (26. XI). Posljedice te bitke su u balkanskim zemljama bile teške, a ona je ujedno i otvorila Turcima vrata u Evropu. Dvije godine prije Kosovske bitke srpska kruna legalno prelazi u ruke bosanskog kralja Stjepana Tvrtka I. Kotromanića (1377–1391), bosanskog bana od 1353. do 1377. godine. U turskim prodorima na Balkan srednjovjekovna Bosna je postala jedna od važnijih zemalja u obrani od Turaka. Osobito je bila sposobna suprostaviti se Turcima u vrijeme vladavine kralja Tvrtka I. Međutim, Tvrtkovi nasljednici su teško odolijevali stalno rastućoj sili koja je iskoristila balkansku i evropsku neslogu i osvajala zemlju po zemlju. Tako su Turci pregazili Srbiju, osvojili Bosnu (1463) i dobar dio ugarsko-hrvatske države.

Većina starijih srpskih povjesničara, a i sadašnjih, u dobroj mjeri umanjuju ulogu kralja Tvrtka I. i njegove vojske u kosovskim zbivanjima, zaboravljajući pri tome da je on ipak »rex Rasciae« i veoma aktivan sudionik tadašnjih zbivanja. To što on nije mogao više parirati Turcima u Srbiji, nije njegova nebriga za tu zemlju, već turska nadmoć u tim krajevima. Pravo na srpsku krunu kralj Tvrtko je ostvario legalno i bez stranačkih borbi. Nekoliko godina prije Kosovske bitke bio je zauzet veoma važnim poslovima oko kraljevine Hrvatske i Dalmacije, pa se nije mogao uvelike posvetiti zbivanjima u Srbiji.

Naime, smrću ugarsko-hrvatskog kralja Ludovika I. (1342–1382) na ugarskom dvoru nastaju smutnje koje su Tvrtku pogodovale. On odmah radi na tome da dobije gradove Dubrovnik i Kotor u svoje ruke. Međutim, uvidi da je Dubrovnik nemoguće osvojiti bez jake mornarice koju ipak Tvrtko nije imao. Zato pokuša na

drugom polju ugrožavati Dubrovnik. Dobro je znao da je Dubrovniku osnova za život bila trgovina i promet. Stoga odluči u Boki Kotorskoj sagraditi grad komu dade ime Sveti Stjepan, a kasnije Novi (današnji Herceg-Novi). U njem podiže trg za trgovinu solju i vinom po Bosni. Dubrovčani su se na sve strane žalili i privremeno im je uspjelo da Tvrtko zatvori trg u Novom. Međutim, nakon kraćeg vremena on ga ponovno otvori, a razlog mu je za to bio sasvim izlišan, tobože jer mu Dubrovčani nisu dali jednoga svoga vlastelina za nadzornika bosanskih tvrđava. Na to Dubrovčani počnu na sve strane prosvjedovati i čak im uspije preko svojih poslanika nagovoriti ugarsko-hrvatsku kraljicu Mariju i cijeli budimski dvor da zabrani trgovcima iz Hrvatske i Dalmacije trgovati solju i vinom u Novom. Tvrtko nakon toga počne graditi u Veneciji brodovlje. Dubrovčani i ugarski dvor ponovno se uplaše i protestiraju kod Mlečana koji su ih tješili da je glavni čovjek Tvrtkove mornarice Mlečanin. Osim toga u Hrvatskoj i Dalmaciji sve je više jačala Tvrtkova stranka protiv ugarskog dvora. U Zadru bi otkrivena 8. srpnja 1384. urota Tvrtkovih ljudi protiv ugarsko-hrvatskog kraljevstva. Urotnici su strahovito kažnjeni, ali to nije zaplašilo Tvrtkove pristaše u drugim dalmatinskim gradovima. Nemajući izgleda za povoljno rješavanje nemira u Hrvatskoj i Dalmaciji, a ne mogavši se oprijeti kralju Tvrtku i njegovoj namjeri prema dalmatinskim gradovima, ugarski se dvor odluči izravno obratiti kralju Tvrtku. Ugarske kraljice Elizabeta i njezina kći Marija pošalju na Tvrtkov dvor u Sutjesku poslanika u osobi Nikole Gorjanskog, inače Tvrtkova kuma i ljubimca obadviju kraljica. Kralj Tvrtko ispravom obeća »vjernost« ugarskoj kruni.¹ Zapravo Tvrtko to nije učinio zbog rodbinskih i kumovskih veza, nego zbog svoje diplomatske računice. Zauzvrat Tvrtko zatraži grad Kotor, »vlasništvo njegovih roditelja«, koji mu ugarski dvor dade, potvrdivši to ugovorom od 28. ožujka 1385.² Nedugo zatim kralj Tvrtko izdaje u Kotoru svoju povelju mletačkim trgovcima što je dokaz da je taj grad doista prešao u njegovu vlast.³ Dobivši Kotor pod svoju vlast, Tvrtko pusti Dubrovčane na miru, a ugarsku krunu samo privremeno.

Međutim, nedugo iza toga, kad je ugarsko-hrvatska kraljica Marija bila zatvorena u Novigradu kod Zadra i kad su nakon tragične smrti Karla Dračkog (1386) nemiri u Hrvatskoj dostigli svoj vrhunac, Tvrtko se, smatrajući da više nije dužan držati obećanje iz god. 1385, otvoreno pridruži hrvatskim pobunjenicima kojima su bili vođe braća Horvati. Prvi vojni saveznik iz redova hrvatskih pobunjenika bio mu je vranski prior Ivan Paližna i neki od predstavnika nekoć moćne obitelji Šubića, Tvrtkovi rođaci po majci. Od tada skoro da nema vojne akcije na teritoriju »stare hrvatske države« i šire u kojoj nije združena Tvrtkova i Paližnina vojska. U takvim se združenim vojnim pohodima preda Klis u bosansku vlast, čijoj općini god. 1387. (22. VII) Tvrtko izda u Sutjesci povelju kojom joj zajamči sve povlastice iz vremena banova Mladena i Pavla, te kneza Jurja Šubića.⁴

1 I. KUKULJEVIĆ-SAKCINSKI, Spomenici bosanski i crnogorski, *Arhiv za povêstnicu jugoslavensku*, knj. II, Zagreb 1852, str. 36.

2 V. KLAJČ, *Poviest Bosne do propasti kraljevstva*, Zagreb 1882, str. 158–163.

3 Povelja je sačuvana u originalu na pergamentu u: Archivio di Stato Venezia, *Miscellanea Atti Diplomatici e privati*, busta S. 26, N. 802. Do danas je nekoliko puta objavljivana.

4 I. LUCIUS, *Memorie istoriche di Tragurio ora detto Traù*, Venezia 1684, str. 512.

Dobivši grad Klis u svoje ruke, Tvrtko je napravio veliki korak u svojoj političkoj nakani prema dalmatinskim gradovima. Sad je prvi bio na udaru grad Split u čijem se kotaru iste godine nalazi bosanska vojska i vojska priora Paližne u fazi opsjedanja. Istovremeno je ugarska vojska pod vodstvom novoimenovanog kraljevskog priora Alberta opsjedala Vranu koju je branio suspendirani prior Ivan od Paližne, a koji nije htio predati vranski priorat Albertu. Tijekom borbe 18. studenoga 1387. Paližni stiže pomoć bosanskog kralja Tvrtka i njegove vojske koja je bila u sastavu bosanske, te prisili novoimenovanog vranskog priora Alberta na odstupnicu u utvrđeni i Sigismundu vjerni grad Nin. Bosanske čete i vojska Ivana od Paližne počnu opsjedati Nin, koji nisu mogli osvojiti, ali na drugoj strani osvojiše važnu tvrđavu Ostrovicu.⁵ Nakon toga Tvrtko skupa s Paližnom i drugim hrvatskim pobunjenicima nastavi vojni i politički pritisak na dalmatinske gradove koji su neprestano tražili pomoć od kralja Sigismunda.

Ne dobivši više puta traženu pomoć od kralja Sigismunda, dalmatinski gradovi sklope 6. listopada 1388. u Skradinu međusobni savez protiv bosanskog kralja Tvrtka I. i Ivana od Paližne.⁶ Međutim, taj je savez bio preslab da bi se odupro Tvrtkovo i Paližninoj vojsci. Stoga Splićani u mjesecu travnju 1389, ne znamo više već po koji put, počеше pregovarati s Tvrtkom o predaji grada u bosansku vlast. Ali dva mjeseca nakon tih pregovora većina Tvrtkove i Paližnine vojske osjetno nestane iz splitskog kotara, a pregovori naglo zastanu. Prije nego saznamo što se nakon toga zbilo može se postaviti pitanje, da li je bosanski kralj Tvrtko I. bio toliko moćan da je i pored ovolikog angažiranja oko kraljevine Hrvatske i Dalmacije istovremeno mogao biti veoma angažiran i u zbivanjima njegove kraljevine Srbije? To je ujedno i odgovor povjesničarima koji minimiziraju udioništvo njegove vojske u Kosovskoj bitki.

U Kosovski boj su, prema nekima, bili pozvani i ugarsko-hrvatski kralj Sigismund, Lazarevi zetovi Juraj Stracimirović Balšić (Zeta) i Šišman (bugarski car) kao i drugi. Odazvali su se kralj Bosne i Srbije Tvrtko i jedan od zetova kneza Lazara, Vuk Branković. Doduše, neke su Turci onemogućili, ali se neki nisu ni pojavili. Sigismund nije mogao obraniti Split i druge dalmatinske gradove, a kamoli poslati vojsku na Kosovo. U svakom slučaju Tvrtko je znao za težinu i važnost bitke na Kosovu polju i bio svjestan turske opasnosti kao i toga da se srpski knez Lazar neće okoristiti pomoću od drugih koji su smatrali da je to stvar njih dvojice u obračunu s Turcima. Jedino se iz toga razloga može opravdati Tvrtkovo prekidanje velike akcije oko kraljevstva Hrvatske i Dalmacije i slanje bosansko-hrvatskih odreda na Kosovo. Godinu dana prije Tvrtko je strahovito porazio Turke kod Bileća (1388), a njegov vojvoda Vlatko Vuković je umio protiv njih ratovati. Tijek same Kosovske bitke nije jasan pa se ni o učesću bosanske vojske ne može određenije govoriti, ali zbivanja prije i poslije bitke mogu dosta naznačiti pravilnom razumijevanju ovog događaja.

5 F. RAČKI, Pokret na slavenskom jugu koncem XIV i početkom XV stoljeća, *Rad JAZU*, knj. III, Zagreb 1868, str. 69.

6 *Ibidem*, str. 83, prema: I. LUCIUS, *nav. dj.*, str. 342.

Sporno je među historičarima tko je sve predvodio Tvrtkovu vojsku na Kosovu. Razlike nastaju zbog razloga što postoje kasniji i različiti izvještaji o toj bitki. Najviše nejasnoća zadaje osoba hrvatskog bana Ivana, jer pod tim imenom i titulom može biti i Ivan Paližna i Ivan Horvat. Naše je mišljenje da su obadva bana sudionici Kosovske bitke, kojima je bio pretpostavljen Tvrtkov vojskovođa Vlatko Vuković ili Hranić kako ga neki nazivaju. Izvori nam donose napola podataka i za jednog i za drugog hrvatskog bana. Pokuša li se uzeti u obzir većinu zbivanja u tom vremenskom razdoblju i kasnije, teško da bi se ova tvrdnja mogla pobiti.

Jedan od pisaca srednjovjekovne povijesti Bosne Sima Ćirković karakterizira sudionništvo bosanske vojske u Kosovskoj bici kao Tvrtkov pokušaj da tu bitku neistinito prezentira tadašnjoj javnosti kao svoju »veliku pobjedu« nad Turcima.⁷ Za nj su upravo Tvrtkova pisma, upućena nekim gradovima u kojima javlja pobjedu nad Turcima na Kosovu, dokaz pretenzije i političke teorije koje su konačno srušene. Ćirković to opravdava činjenicom da su Lazarevi nasljednici postali vazali Muratova sina Bajazita I, a Vuk Branković je, opirući se, doduše, još uvijek Turcima, stupio u savez sa Sigismundom Luksemburškim, Tvrtkovim ljutim protivnikom. Kosovska je bitka za nj završetak Tvrtkove politike prema Srbiji i nasljedstvu krunice Nemanjića.⁸ Ćirković ima pravo samo utoliko što je kralj Tvrtko I. umro dvije godine nakon Kosovske bitke. Nemoguće je povjerovati da Tvrtko ne bi mogao zadržati srpsku krunu jer je i poslije Kosovske bitke postigao sjajne uspjehe, doduše na drugoj strani, u kraljevstvu Hrvatske i Dalmacije. Pitanje je da li bi Turci kasnije mogli dalje napredovati da je na Balkanu ostao jak vladar kao što je bio bosanski kralj Tvrtko I.

Mihajlo Dinić je još prije Ćirkovića postavio pod upitnik pobjedu na Kosovu. Osobito se oborio na Tvrtkovo pismo Trogiranima od 1. VIII. 1389, kojim im javlja da je njegova vojska porazila Turke, i pismo Firenzi, odnosno odgovor Firenze na njegovo pismo, koja mu čestita na sjajnoj pobjedi.⁹ I Dinićevi sudovi su neutemeljeni jer teško da bi jedna krunjena glava mogla Trogiranima javiti neistinu, i to dva i pol mjeseca nakon bitke, to više što su i Trogirani mogli biti informirani o toj bici i što je trogirski općina bila prisutna u balkanskim i evropskim zbivanjima. Na kraju krajeva zašto bi im se Tvrtko lažno pohvalio? Njemu to uopće nije bilo potrebno. Nadalje čestitka Firentinaca je datirana 20. listopada 1389,¹⁰ dakle četiri puna mjeseca nakon bitke, a tada se zasigurno znao ishod cijele bitke u svim evropskim zemljama. Zar je zamislivo da jedan priznati krunjeni vladar laže Evropi? Ako nećemo vjerovati izvorima prve i druge ruke, kako ćemo onda vjerovati narodnim pjesmama? O samom tijeku bitke izgleda da je, u odnosu na Pantu Srećkovića, Miloša S. Milojevića, Jašu Tomića i Simu Lukina Lazića, najobjektivniji Ilarion Rugarac.¹¹

7 S. ĆIRKOVIĆ, *Istorija srednjovekovne bosanske države*, Beograd 1964, str. 157–160.

8 Ibidem.

9 M. DINIĆ, *Historija naroda Jugoslavije*, knj. I, Zagreb 1958, str. 452.

10 V. MAKUŠEV, *Monumenta historiae Slavorum meridionalium*, Varšava 1874, vol. I, str. 528–529.

11 I. RUVARAC, *Povesna slova o knezu Lazaru, despotu Stefanu Brankoviću i knezu Stefanu Štiljanoviću*, *Letopis Matice srpske*, knj. 117, 1874, str. 113.

F. Rački je ustvrdio da je bosansku vojsku na Kosovu predvodio Vlatko Hranić (Vlatko Vuković) i ban Ivan Horvat.¹² Utemeljenje za tu tvrdnju nalazi u *Furlanskim analima (Annales Forolivienses)*.¹³ Rački se i dalje bavio Kosovskom bitkom i smatrao i dalje da se pod banom Ivanom misli na Ivana Horvata i da su knezu Lazaru sa strane u Kosovskoj bici pomogli samo Bošnjaci s četom hrvatskog bana Ivana Horvata i možda Lazarov zet Juraj Stracimirović.¹⁴ Mišljenje Račkog preuzima Konstantin Jireček.¹⁵

U pitanju navoda iz citiranih *Annales Forolivienses* »Domine Johanne Banno cum Crucesignatis« Ferdo Šišić se ne slaže s Račkim da bi to mogao biti Ivan Horvat već ban Ivan Paližna. Šišić za to ima čvrstu podlogu. Naime, Paližna je bio vranski prior i imao je pod sobom križarske vitezove (Ivanovce). U vrijeme savezništva s bosanskim kraljem Tvrtkom I. ponosio se od godine 1386. titulom hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog bana sve do svoje smrti god. 1391. Tu mu je titulu podijelio Karlo II. Drački (1385–1386) i napuljski dvor.¹⁶ S druge strane Ivan Horvat je bio mačvanski ban (1375–1381), a 1389. nema banskog položaja. Osim toga nije nikad imao pod sobom križare, konstatira Šišić.¹⁷

Vjekoslav Klaić je mišljenja kao i Rački da se radi o Ivanu Horvatu.¹⁸ O kojem se Ivanu radi pored Šišića su i Vladimir Ćorović¹⁹ i Eduard Peričić²⁰ mišljenja da je to ipak Ivan Paližna. Ostala se mišljenja o ovome uklapaju u jedno ili drugo.

U izvorima se može naći podataka i za Vlatka Vukovića i za Ivana Horvata i za Ivana Paližnu da su sudjelovali u Kosovskoj bici. Činjenica je da su sva trojica bili pod Tvrtkovim okriljem, a prvi od njih i poznati bosanski vojskovođa. Zna se zasigurno da se svrgnuti mačvanski ban Ivan Horvat nalazio kod kralja Tvrtka I. koji nije mogao ne poslati takvog ratnika na Kosovo. Upravo u vrijeme Kosovske bitke u Dalmaciju dolazi Sigismundov ban Ladislav od Lučence i osvaja Klis od bosanske i Paližnine vojske. Da je tu bio Paližna sa svojim križarima, zar bi Ladislav mogao osvojiti »neosvojivi« Klis? To je također dokaz da je i Paližna odsutan. Malo iza toga Tvrtkova i Paližnina vojska je kod Vrane bez većih poteškoća 10. prosinca 1389. porazila ugarsku kraljevsku vojsku na čelu s banom Ladislavom i ponovno osvojila Klis.²¹

Uvidjevši opasnost po svoju općinu, Splitsani obnove pregovore s bosanskom vlašću, pa stoga, budući im nakon mnogih vapaja Sigismund nije pružio pomoć, slije-

12 F. RAČKI, *nav. dj.*, str. 111.

13 *Annales Forolivienses (1275–1473)*, apud Muratori: *Scriptarum rerum italicarum*, vol. XXII, str. 136.

14 F. RAČKI, *Boj na Kosovu, Rad JAZU*, knj. XCVII, Zagreb 1889, str. 50–51.

15 K. JIREČEK, *Istorija Srba*, knj. II, Beograd 1952, str. 90.

16 F. ŠIŠIĆ, *Memoriale Pauli de Paulo*, Zagreb 1904, str. 57.

17 Isti, *Nov prilog o Kosovskom boju, Starohrvatska prosvjeta*, knj. I, Zagreb – Knin 1927, str. 91.

18 V. KLAJĆ, *nav. dj.*, str. 183.

19 V. ĆOROVIĆ, *Istorija Jugoslavije*, str. 195–196.

20 E. PERIČIĆ, *Vranski priori Ivan od Paližne i Petar Berislavić, Radovi Instituta JAZU u Zadru*, knj. 18, 1971, str. 279.

21 V. KLAJĆ, *nav. dj.*, str. 185–189.

deće godine (1390) 8. svibnja pošalju poslanike kralju Tvrtku da primi Split pod svoju vlast. Istovremeno su poslanici bili odaslani i Tvrtkovom povjereniku Ivanu Horvatu u Trogir. Ovaj su put Splitski stvarno mislili na predaju, pa im Tvrtko 2. lipnja 1390. izda u Sutjesci povelju u kojoj ispravlja granice splitske općine i ujedno obećava da će poslati svoje poslanike da to učine na licu mjesta.²²

Kad su doznali ostali dalmatinski gradovi što je učinio Split, odluče i oni tako postupiti. Zauzvrat Tvrtko izda i njima povelje u kojima im jamči stare povlastice. Trogiru izda 8. lipnja 1390,²³ Šibeniku 11. lipnja 1390,²⁴ Bračanima 22. srpnja 1390,²⁵ ponovno Splitsanima preko svojih poslanika 1. kolovoza 1390.²⁶ i konačno, kao kruna svega, splitskom nadbiskupu Andriji Gvaldo i njegovoj crkvi 30. kolovoza 1390.²⁷

Svi ovi navedeni događaji nakon Kosovske bitke ukazuju da Tvrtkova pisma upućena prijateljima nisu »hvalisanje« nego odraz pobjede. Istini za volju ta pobjeda nije mnogo naškodila Turcima jer su oni imali toliko rezervne snage da su mogli novu bitku započeti. Stoga možda i stoji pretpostavka da je jedan turski odred vojske pošao nakon bitke za bosanskom vojskom, kojoj ništa nije audio, odnosno nema dokaza da je došlo do kakvog sukoba.

Kosovska bi bitka bila puno značajnija za bosanskog kralja Tvrtka I. da nije bio preokupiran oko kraljevstva Hrvatske i Dalmacije, za čijeg bi se kralja najvjerojatnije i okrunio, jer su ga drugi već počeli nazivati »rex Croatiae et Dalmatiae«, kako to nalazimo u ispravama iz vremena zadnjih godina njegova života. Tvrtko je, dakle, morao zakratko prekinuti osvajanja u staroj Hrvatskoj i Dalmaciji te »munjevito« i skoro potajno, zbog Sigismunda, poslati svoju vojsku u pomoć svome knezu Lazaru, odnosno svojoj kraljevini Srbiji. Turci su zasigurno znali njegov položaj i stoga su na Kosovu htjeli iskoristiti svoju prednost i ocijepiti kraljevinu Srbiju koja im je bila velika prepreka u njihovim osvajanjima. Tvrtkova je, dakle, vojska skupa s vojskom dvaju hrvatskih banova obavila svoj dio posla u Kosovskoj bici, bez obzira što su nakon te bitke Turci ubrzo nastavili s daljnjim osvajanjima. Tek nakon Tvrtkove smrti stvar s Turcima je krenula drukčijim tijekom na južnoslavenskom tlu.

22 Š. LJUBIĆ, *Listine o odnošajih između Južnoga Slavenstva i Mletačke Republike*, IV, Zagreb 1874, str. 280–282.

23 Arhiv JAZU u Zagrebu, *Lucius XX-12*, sv. VII, fol. 113 (prijepis).

24 *Diplomatar Sibenicense*, str. 11–13. Arhiv Hrvatske u Zagrebu. Prijepis – korišten 1983. godine.

25 T. SMIČIKLAS, *Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, XVII, Zagreb 1981, str. 306–309.

26 Š. LJUBIĆ, *Listine*, IV, str. 283–284.

27 Nadbiskupski arhiv u Splitu, S. 20, *Donationales principum Ecclesiae Spalatensi*, fol 32v, 33r, 33v, 34r, 34v. (prijepis).

PRILOG

Prijevod pisma bosanskog kralja Tvrtka I. upućenog Trogiranima 1. VIII. 1389. u kojem javlja svoju pobjedu nad Turcima. (Preveo dr. Ignacije GAVRAN).

Plemenitim i uglednim muževima, gospodi poglavaru, sucima, vijeću grada Trogira, svojim predragim prijateljima, Stjepan Tvrtko, Božjom milošću kralj Raške, Bosne i Primorja itd. – Predragi prijatelji! Smatrali smo potrebnim da vam sada javimo ono što je nedavno, ovih dana, (učinio) kralj kraljeva i gospodar sviju, naš zaštitnik. On svoje uvijek pomaže, spasava, štiti i brani; nama svom narodu, pokazao je stvari vrijedne kazivanja, hvale i spominjanja. Treba da napose svi vi, njegovi štovatelji, njega častite i štujete, dajete mu hvalu, slavu i čast, da (tako) budete (dionici) i veselja, kao što je ovim (i vama) iskazana pomoć pa ste postali dionici njegove milosti, milosti koja povezuje duše sviju u Kristu Isusu. Pobijedili smo naime, Murata, onoga oholog sina i slugu Sotone, podlog neprijatelja Kristova imena i čitavog ljudskog roda, a posebno kršćana i pravovjerja. On je sebi već podvrgao mnoge narode i svakog je dana (dizao) glavu poput uspravljene zmije, a iz usta, kao u ljutice razjapljenih, trudio se što je više mogao da izbljuje otrov. Nastojao je i upinjao se da sve Kristove vjernike i štovatelje rečene vjere uzbuni, osvoji, podjarmi i uništi. Već je bio došao spreman i pripravan na naše zemlje, a zatim da u vaše provali s dvojicom svojih sinova i s Turcima koje predvodi. No, kad je konačno s njima započeo rat 20. dana netom protekloga mjeseca lipnja, uz naklonu pomoć Božje desnice, izvojevali smo potpunu pobjedu, svladali smo i na tlo oborili ubijene (neprijatelje), a samo je, Bogu hvala, malo njih ostalo živih. Istina, bilo je nekoliko i naših pobijenih, ali nije mnogo. To, evo, ovim pismom javljamo vama kao našim blagonaklonim prijateljima s nekim pouzdanjem u vaše prijateljstvo po našem čovjeku i posebnom glasniku (i nosiocu) ovih darova da biste se veselili i radovali; izjavljujemo da rado i draga srca činimo sve ono što vam je drago. Dato u Sutjesci, 1. kolovoza godine 1389.²⁸

28 Tekst pisma preveden prema: T. SMIČIKLAS, *nav. dj.*, XVII, str. 212–213.

Zusammenfassung

DIE ROLLE DES KÖNIGS TVRTKO VON BOSNIEN IN DEN EREIGNISSEN VOR, WÄHREND UND NACH DER SCHLACHT VON KOSOVO IM JAHRE 1389

Einige Jahre vor der Schlacht von Kosovo (1389) war der König von Bosnien Tvrtko I. mit der Eroberung der dalmatinischen Städte und eines Teiles des kroatischen Königums beschäftigt. Zur gleichen Zeit, anfangs zwar geheim, dann aber auch offen, hat er die kroatischen Aufständischen gegen die ungarische Krone unterstützt. Er stand also in unmittelbarer Konfrontation mit dem ungarisch-kroatischen König Sigismund. Die Türken wußten dies und wollten es ausnützen. Ihr Ziel war es, den Fürsten Lazar zu vernichten und Serbien, das Tvrtko legal für seine Krone gewonnen hatte, abzutrennen. Dem Fürsten Lazar hätten eigentlich auch die anderen christlichen Herrscher des Balkan helfen müssen. Ihre Hilfe ist aber ausgeblieben, weil einige von ihnen durch die Türken daran gehindert wurden und andere, wie z.B. Sigismund, nicht wollten. Tvrtko hat die Belagerung der dalmatinischen Vuković gestellt. Unter seinen Armee-Einheiten waren auch die Soldaten der kroatischen Banen, Ivan Paližna und Ivan Horvat. Der genaue Verlauf der Kosovoschlacht ist nicht bekannt. Heutzutage überwiegt die Meinung, daß die Türken in dieser Schlacht den Sieg über die Serben errungen haben, was die Vorgänge nach der Schlacht zeigen. Die Armee von Tvrtko hat ihre Aufgabe korrekt erfüllt. Das bezeugen seine Briefe, die er nach der Schlacht an die europäischen Städte sandte. Kurz nach der Schlacht von Kosovo hat Tvrtko die dalmatinischen Städte eingenommen, was wieder ein Beweis dafür ist, daß sein Heer in den letzten Jahren seiner Herrschaft siegreich war. Nach Tvrtkos Tod kamen immer mehr Türken in unsere Gebiete, so daß auch seine Rolle in der Schlacht von Kosovo in den Schatten geraten ist.

(übrs: I. TOMLJENOVIC)